

Lof zij den Heere, in der
 eeuwigheid: Hij
 vindt zijn behagen in
 't werk zijner handen. -

d' Aarde beziet Hij, en
 doet ze beven:
 tikt Hij de bergen, ze
 rooken. -⁽¹⁾

Hier beneden
 zal ik den Heere bezingen: ver-
 heerlijken Hem, zoo
 lange als ik adem. -

Hij hoore met liefde 't ge-
 luid van mijn stemme:
 'k schep mijnen wellust in
 God mijnen Heere. -

Dat ze verdwijnen van d'aarde, de
 zondaars, de boozen, zoo dat ze
 niet 'n bestaan meer:⁽²⁾
 looft, mijn ziele, looft den Heere! -

Kortrijk, Verruelaan, 39
 A. MERVILLIE.

De foiedag bij de IJslandvaarders.

DE 'Vlaamsche IJslandvaarders' van verleden jaar bl. 113 en 145 zijn te allen kante gelezen en geprezen. Vraagsteerten hebben J. Filliaert lastig gevallen om nog meer van die lekkere en volksche spijze; hier volgt een eerste toemate, een inzet tevens van een nieuwen maaltijd. - B.

(1) Vergelijkt SINAI.

(2) Als zondaars.

Wanneer de IJslandvaarders gereedschepe mieken om naar Duinkerke af te reizen, deden de maats van een zelfde stad of dorp, op gemeene kosten in de parochiekerk een mis lezen, om 't welvaren en de goede behoudnisse en een gelukkige thuiskomst te bekomen.

De Nieupoortnaars deden een misse lezen voor O.L.V. van den Nood Gods in de parochiale kerk. Te Coxyde las men een misse ter eere van den Glz. Idesbald. In De Panne was het St Pieter, de patroon der visschers, die aanroepen werd; te Oostduinkerke kreeg O.L.V. weer de voorkeur en te Lombartzyde was het natuurlijk de mis voor O.L. Vrouw van Lombartzyde.

De IJslandvaarders van Oostduinkerke deden hierbij nog een Zaterdagmisse lezen te Lombartzyde en trokken er met hun huisgezinnen naartoe. Ook de visschers van andere dorpen gingen geregeld vóór 't afreizen een Zaterdagmisse bijwonen. Daar werd het dan een soort van IJslandsche marktdag. In stad of dorp zelf werd, na de mis, gezellig bijeengekomen, en vierde men, vóór het vertrek naar Duinkerke, den F o o i e d a g . Er werd geklonken en gedronken en dikwijls samen genoennaald. Dat waren de *kleine fooiedagen*.

Te Duinkerke vóór de afreize kregen de visschers den *grooten fooiedag* vanwege de reeders.

Bij de Vlamingen is een feest niet denkbaar zonder gezang en liedekens. Op die fooien werden de liedekens op het eigen bedrijf bovengehaald.

Ik heb een viertal van die liedekens verzameld. Een er van dagteekent van de jaren zeventien honderd. Voor de eigenaardigheid laat ik het hieronder volgen. Geheel het IJslandsch bedrijf en geheel de IJslandsche reize worden erin beschreven.

Op die fooiedagen waren de maats met vrouwen en huisgenooten op hun beste gekleed. De mannen droegen de dikke donkerblauwe broek en vest, de gebreide blauwe baai toegestropd rond den hals, en de blauwe klak met zwarte klep. De vrouwen staken in hun bonte rokken, de gekleurde omslagdoeken rond de borst met de tippen vastgemaakt aan den schorteband.

Die schorte of voorschoot was het sieraad der vrouwen; bestippeld en betikkeld waaide ze als een vlagge rond hun leên.

't Gelag was gevierd in een visschersherberg; na den maaltijd at men koekeboterhammen met 'straffe' koffie met een 'druppelken erin'. Men dronk dan 'kortedrank' of genever met plezier en uit geneuchte.

Zelfs de speelman met zijn harmonika of met zijn vedel ontbrak niet. Hij begeleidde de liedekens of speelde een airke om de paren te laten dansen.

Ons volgend liedekke staat als 'Reys naer Island' met de zangwijze geboekt in het kostbare werk van E. de Coussemaker, Chants populaires des Flamands de France, n. LXIV.

Nieupoort.

J.F.

Het Fooie-lied der IJslandvaarders.

In 't jaar zeventien hondert,
Gij moet niet zyn verwondert,
Wy gaen al naer Nieupoort
Om te slaen een a c c o r d .
Het is in de maend van Maert
Dat men 't klaer maekt tot den vaert;
Als 't klaermaken was gedaen,
Wilt verstaen,
't Zal wel gaen,
Moeten wy naer de f o y e gaen.

Elk met zyn lief geprezen
Moet in de foye wezen;
Speelman, al tot besluyt
Speelt dat matlotjen uyt.
Daer wierd al zoo menig meyd
Dezen nacht adieu gezeyd.
Als de foye was gedaen.
Wilt verstaen,
't Zal wel gaen,
Moeten wy dan zeylen gaen.

Vooreerst moeten wy zeylen
 Drie hondert zestig mylen;
 Zoo passeeren wy 't Zand,
 Lustig, geestig en plaisant.
 Onze coers is 't Kleyngat deur,
 En wy loopen zonder getreur;
 Wy krygen Fayerelle in 't zigt,
 't Is niet sligt
 G'heele ligt
 Dat men 't eyland Fulot zwigt.

D' Oceaensche zee, wilt weten,
 Daer is geen grond te meten.
 Wy zeylen dan weêr voort
 En laten Feroe aen stierboort;
 En zetten ons coers alsdan
 Regte naer de Westermans.
 Dan zeylen wy metterspoed,
 Met gemoed
 Alzoo zoet,
 Tot men den berg Hecla groet.

Toen bij de Vogelscharen
 De koude is men geware;
 En weest toch niet belaên,
 Ziet voor u den Jokel staen.
 Wy varen wederom voort
 Naer den hoek van Bredefiort.
 Haelt op u k a r e g a d o r ,
 Met een woord,
 Zoo 't behoort,
 Haalt den visch maer binnen boord.

Matroozen, scheidt couragie,
 Ja, met half e q u i p a g i e
 K n u v e r e n s t a g s e l i n ,
 Dat gaet naer ons gewin.
 Als de maend Mey is v e r s c h i n t
 Wachten wy den Westewint.

Wy vischen met goeden moed,
 Alzoo zoet,
 En met spoed,
 Tot wy krygen den wind goed.

De bogt en geeft geen visch meer,
 Het is voor ons een hertezeer.
 Wy loopen van daer voort
 Tot den boek van Direfiort.
 De vischerie voortaan
 Is nu aen de west gedaen;
 Wy zeylen van daer weër voort
 Met accoord,
 Zoo 't behoort,
 Tot wy komen tot Kaep Noord.

De maend July geprezen,
 Die komt daer ingetreden.
 Wy zeylen van daer voort
 Zeggende adieu kaep Noord.
 Wy loopen Grim in 't gemoed,
 En wy zeylen metter spoed
 Naer den Rooden Hoek gezogt,
 En toen nog
 De Blauwe Bogt
 Heeft veel kabeljauw gebrogd.

Ougstmaend komt aengedreven,
 Elk wenscht zyn lief geprezen.
 Wy loopen langst de Suyd,
 Alsdan is 't k o l l e n uyt;
 Als den vyftienden dag draeyt,
 En de wind van noorden waeyt,
 Elk denkt op zyn lief m a t r e s s .
 't Dient al best
 Voor een les.
 Elk zegt: Adieu, Langenes.

Zoo laet het nu maer loopen
 En voor de winden stroopen,

Het groot marszeyl in top.
 Schipper, brengt de bottel op!
 Men roept: Stierman, aen bakboord,
 Ziet de haven van Nieupoort,
 Dan loopen wy weder voort,
 Met een woord
 Zoo 't behoort,
 Langst de kust tot Duynkerk voort.

Aanteekeningen.

DE VAART. - Onze IJslanders varen uit Duinkerke over de Noordzee (waar liggen hier het Zand en het Kleyngat?). Tusschen de Orkney- en Shetland eilanden loopen zij langs de eilanden Fair (*Fayerelle*) en Foula (*Fulot*): te zwichten omdat er geen vuurtoren is. Zoo komen ze in de ‘Oceaansche Zee’ en laten de Fär-öer aan stuurboord. Zij bereiken IJsland aan de Vestmanna-Eyjar (*de Westermans*) en zien weldra den *Hekla* oprijzen. Zij varen rond IJsland langs het Westen om: langs een gevaarlijke klip, de Fuglasker (*de Vogelscharen*), en den vooruitspringenden Snaefell Jökull (*de Jokel*; jökull is ijslandsch = ijskegel, sneeuwberg). Zoo geraken zij in de Breidi-Fjord (*Bredefiort*); als deze ‘bocht’ geen visch meer geeft, dan verleggen ze noordwaarts in de Dyra-Fjord (*Direfiort*). Hiermede is het aan ‘de West’ (de Westkust van IJsland) gedaan: zij bereiken de Horn of ‘*Kaap Noord*’. Langs het eilandje Grimsey (*Grim*) bezoeken zij, oostwaarts varende, den *Rooden Hoek* (?) en de *Blauwe Bocht* (?), loopen langs de Suyd (Saudanes?). Bij de kaap Langanaes (*Langenes*) zeggen zij vaarwel aan IJsland. Met hevigen westelijken wind, werden de schepen, op hun terugreis, steeds tot voor de haven van *Nieupoort* gedreven. Daar sloegen ze dan 't roer omme, om ‘onder 't land’ langs de kust Duinkerke te bereiken.

WOORDEN EN WENDINGEN. - ACCOORD. De reeders van Duinkerke zonden hun kapiteins of zaakvoerders naar Nieupoort om manschappen uit de streek aan te werven. Te Nieupoort was aldus het tijdelijk kantoor voor de aanmonstering gevestigd en de mannen van Coxyde en Lombartyde moesten naar de stad om een ‘accord’ van IJslandvaart te sluiten.

FOYE. Dit woord *fooie* is tot heden bij de IJslandvaarders blijven bestaan. Het beteekent algemeen in 't Wvl.: een feestje, kermisken, plezierpartij, vreugdemaaltijd (De Bo).

KAREGADOR: Spaansch cargador, scheepsmakelaar. Hier blijkbaar te verstaan als cargo: lading.

MET HALF EQUIPAGIE...: Zelfs als door stormweder de helft van de bemanning zou geslagen zijn.

KNUVER en STAGSEL: knuiverzeil en stagzeil. - VERSCHINT: verschenen. - KOLLEN: visschen met de kollijn. - MATRESS: fr. maîtresse.

Plaatsnamen.

*Een mengeling uit het pas verschenen XVIe Deel van K. de Flou's
Woordenboek der Toponymie.*

WAARUIT en hoe een plaatsnaam ontstaan is? Wat hij al kan beteekenen? Soms zit er een landschap in, soms een heele geschiedenis, elders nog landschap en geschiedenis te zamen. In de dichte sponnen van dit XVIe Deel ligt er weerom veel belangwekkende en treffende uitleg van plaatsnamen verspreid.

L e v a l te Acquin was Kinendale in 1186; te Crémarest wijst de naam op een (molen)wal; L e v a l d e l a C o u p e te Ste Aldegonde bij Sint-Omaars beteekent: het dal naast het kopje.

Een moord van 't jaar 1773 gaf den naam aan de Vallée meurtrissoire te Wacquinghem.

De heerlijkheid t e n B e r g h e te Sint Joris ten Distel werd opgericht ten voordeele van Marius van den Berghe.

De V a t e , een groote ronde waterput op de markt te Loo, roept ter vergelijking een wijk van Stuivekenskerke t e r V a t e geheeten,

V a u c h e r i e n in Veurne-Ambacht wijzen op de leenroerige karwei van weiden te maaien: het falcillagium (faucillage) bij Du Cange.

L a V e l l e r i e , een hofstede te Moeskroen is de weersplete van 't Vl. Kalvekeete.

V e n e t i ë n te Zwevegem in 1442, is een heerlijkheid